

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1971

BRNO 1972

jsme jej sledovat v délce asi 100 m. Na povrchu byl cca 2 m, u dna asi 1 m široký, se zešikmenými stěnami, zasahujícími průměrně do hloubky asi 1 m. Ve východním úseku příkopu jevil se v půdorysu útvar v podobě písmene „U“, s rameny orientovanými ve směru S—J a vzdálenými od sebe asi 8 m. Základna, která je součástí příkopu, má délku cca 7 m a je uprostřed přerušena v šířce asi 1,5 m. V obou ramenech byly do hloubky 30--40 cm (!) patrně zapuštěny kůly, viditelné jak v půdorysu, tak i v řezu. Jde snad o vchodovou část; účel příkopu, vzhledem k jeho nevelké hloubce, je však nejasný. V jeho výplni, kterou jsme mohli vybrat jen v několika úsecích, se nacházely místy větší kameny a poměrně hojně zlomků lengyelské keramiky (Lengyel IV).

Eneolitické objekty byly soustředěny převážně v severní části návrší, svažujícího se tímto směrem k obci Nový Lískovec. Ve srovnání s volutovými objekty byly jámy s jevišovickou keramikou nepoměrně menší, většinou nepravidelně kruhového půdorysu o průměru 1—2 m a průměrně 1 m hluboké (tab. 33:2). Z jejich výplně pochází množství pečlivě zdobených zlomků keramiky (tab. 34:2—5) — jeden zcela zachovalý jednoduchý džbáněk (tab. 34:1) byl nalezen ve starovolutovém objektu č. 44 — a zvířecích kostí. Podrobného zpracování eneolitických nálezů se ujme dr. A. Medunová, CSc.

Vzhledem k rozsahu plochy, skryté jen zhruba buldozerem a skrejprem a k časové tísní, bylo možno provést pouze bezprostřední záchranu objektů, bez možnosti detailnějších pozorování. Pouze v severním úseku jsme zachytili několik řad kůlů, patrně nějaké stavby, jejíž celkový půdorys a datování však nebylo lze zjistit.

Neolithische Besiedlung in Brno-Nový Lískovec (Bez. Brno). Bei Terrainherrichtungen für die westliche Zubringerstrasse der Autobahn wurden in der Flur „pod Kamenným vrchem“ prähistorische Objekte gestört. In der Zeit vom 31. 5. bis 6. 8. 1971 führte hier das Archäologische Institut der ČSAV in Brno auf einer Fläche von etwa 8000 m² eine Rettungsgrabung durch. Dabei konnte einerseits eine linearbandkeramische (mehr als die Hälfte von 48 abgedeckten Objekten), andererseits eine spätlengyelzeitliche (Lengyel IV) und eine Jaispitzer Besiedlung festgestellt werden. Die linearbandkeramische Besiedlung gehört der älteren bis jüngeren Phase an. Aus letztgenannter stammt eine Kinderbestattung in Hockerlage, die in Objekt Nr. 25 (ältere Volutenkeramik) entdeckt wurde. Bei der Lengyelbesiedlung ist ein Graben mit „Pforte“ interessant; seine Funktion ist jedoch unklar. Die äneolithischen Objekte konzentrierten sich vorwiegend im nördlichen Teil der erforschten Anhöhe und erbrachten eine Menge sorgfältig verzierter Keramik und Tierknochen.

JÁMA S MORAVSKOU MALOVANOU KERAMIKOU U PAVLOVA (okr. Břeclav)

JOSEF UNGER, Regionální muzeum, Mikulov

V jižní části pavlovského katastru, po levé straně silnice vedoucí z Pavlova do Klentnice, byla při povrchové úpravě terénu buldozerem porušena kulturní jáma s moravskou malovanou keramikou. Nález zjistil a obsah jámy pohotově zachránil spolupracovník mikulovského muzea prof. J. Roško.

Grube mit mährischer bemalter Keramik bei Pavlov (Bez. Břeclav). Bei Terrainherrichtungen wurde eine Kulturgrube mit mährischer bemalter Keramik gestört, deren Inhalt man sofort bergen konnte.

NOVÁ NEOLITICKÁ SÍDLIŠTĚ NA HANÉ (okr. Prostějov, Olomouc)

MILOŠ ČIŽMÁŘ, Okresní muzeum, Prostějov

V poslední době bylo na území západní části Hané zjištěno povrchovým sběrem a při stavební činnosti několik nových neolitických sídlišť. Nálezy jsou uloženy v muzeu v Prostějově.

1. Bedihošť, místní část Václavovice, okres Prostějov, okolí bodu 56,850:81,200 km na mapě M-33-95-C-b (Bedihošť): na jižním okraji obce při hloubení základů zemědělských objektů byly porušeny jámy kultury s moravskou malovanou keramikou.

2. Laškov, okres Prostějov, prostor 45,650-45,850:96,650-96,825 km na mapě M-33-95-A-a (Náměšť na Hané): západně obce bylo povrchovým sběrem zjištěno sídliště volutové kultury.

3. Luděřov, okres Olomouc, prostor 47,925-48,175:96,625-96,750 km na mapě M-33-95-A-a (Náměšť na Hané): západně polohy „Švédské šance“ bylo povrchovým sběrem zjištěno sídliště kultury s moravskou malovanou keramikou.

Neue neolithische Siedlungen in der Haná (Bez. Prostějov, Olomouc). In letzter Zeit wurden im Gebiet des westlichen Teiles der Haná drei neolithische Siedlungen festgestellt: in Bedihošť, Bez. Prostějov (Kultur mit mährischer bemalter Keramik), bei Laškov, Bez. Prostějov (Kultur mit Volutenkeramik) und bei Luděrov, Bez. Olomouc (Kultur mit mährischer bemalter Keramik).

VÝZKUM NA HRADISKU U KRAMOLÍNA V ROCE 1971

(okr. Třebíč)

OLDŘICH KOS, Západomoravské muzeum, Třebíč,
PAVEL KOŠTUŘÍK, UJEP Brno

(Tab. 35—43)

V zátopové oblasti budoucího vodního díla, které vzniká na řece Jihlavě nedaleko Dalešic, se nachází jedna z nejvýznamnějších prehistorických lokalit západní Moravy — hradisko u Kramolína (tab. 35). Leží 3 km severozápadně od obce Kramolín v prostoru Dřínové hory v trati „Hradisko“ na vysoké výrazné ostrožně, 50 m nad hladinou řeky. Bylo vybudováno na plošině o rozloze asi 3 ha a obeháno valem, ještě dnes dobře patrným.

První archeologický výzkum na této lokalitě byl proveden v roce 1935. Podíleli se na něm Josef Skutil, Josef Poulík a František Pešťál.¹ Po více než třicetileté přestávce, v letech 1966 až 1969, provedlo na hradisku menší zjišťovací výzkumy historické oddělení Západomoravského muzea v Třebíči. Po dohodě s Archeologickým ústavem ČSAV v Brně a za finanční podpory investora Vodního díla Dalešice zahájilo zde Západomoravské muzeum v Třebíči ve spolupráci s katedrou prehistorie filosofické fakulty University JEP v Brně v červenci roku 1971 rozsáhlý záchranný archeologický výzkum. Velkou zásluhu na organizování výzkumu a na jeho úspěšném průběhu má především akademik J. Poulík, ředitel Archeologického ústavu ČSAV v Brně. S nevšední ochotou se na přípravě záchranných prací podílel doc. dr. V. Podborský, CSc., jemuž patří i velký dík za konzultace přímo v terénu. Rovněž jsme zavázáni všem vědeckým pracovníkům Archeologického ústavu ČSAV v Brně za jejich cenné rady a připomínky. Na tomto místě je nutno zdůraznit, že vedení Vodního díla Dalešice s velkým porozuměním a zájmem přispělo k záchraně tak výjimečné kulturní památky.

V jarních měsících roku 1971 byla lokalita zaměřena pomocí čtvercové sítě 10×10 m a jednotlivé body byly vyznačeny v terénu a znivelizovány. Výzkumné práce v této sezóně byly soustředěny v jižní části hradiska — na vnitřní sídelní ploše (tab. 36:1) i v prostoru valu (tab. 37). Ve vnitřním areálu byla prozkoumána plocha o rozloze 400 m². Již povrchová vrstva obsahovala velké množství archeologických nálezů z různých pravěkých období. Nejstarší je neolitická kultura s moravskou malovanou keramikou. Dále jsou zde nálezy eneolitické, velké množství halštatské keramiky podolské a horákovské kultury. Nejmladší období reprezentuje keramika 12. až 13. století.

Pod touto rozrušenou povrchovou vrstvou bylo zjištěno 17 sídlištních objektů, zahloubených do drobně šterkovitého, místy skalnatého podloží. Převážná část náleží druhému stupni kultury s moravskou malovanou keramikou (fáze 2b podle J. Pallardiho). Jsou to objekty 2, 5, 10, 16 a 17 (tab. 36:1). Mají nepravidelný tvar a hloubka se pohybuje kolem 1 m. Podobný charakter mají i ostatní objekty, jejichž výplň obsahuje různorodý archeologický materiál, čímž je ztíženo jejich datování. Výjimku tvoří pouze objekt č. 6 (tab. 36:2), zahloubený do rostlého skalnatého podloží. Obsahoval výhradně materiál, který lze předběžně datovat do 12. až 13. století. V prostoru mezi objekty byly odkryty zbytky pecí se shluky keramiky kultury s moravskou malovanou keramikou a fragmenty eneolitických nádob (tab. 36:3).

Fortifikační systém byl zkoumán v jihovýchodním rohu hradiska. Asi 20 m severně od místa, kde se odděluje vlastní hradisko od předhradí, byl veden řez valem o šířce 2 m a délce 17 m (tab. 37:1, 2). Zachytil pozůstatky tří kamenných zdí. Podloží tvořila rostlá skála, částečně silně rozrušená. První a druhou zeď spojovala dřevěná trámčová konstrukce. V hlinitém zásypu mezi první a druhou zdí ležely ostrohranné drobné kameny. Zdivo bylo zhotoveno z hrubě opracovaných, na sucho kladených kamenů. Vně valu, za třetí zdí, následovala vrstva hlíny, kamenů a trámčů, zničená ohněm. Za touto vrstvou se skalnaté podloží prohlubuje do tvaru mělkého příkopu, který obsahoval jemně šedou popelovitou výplň s velkým množstvím halštatské keramiky, často přepálené. V uvedené vrstvě byl zachycen rozrušený mazanícový objekt (zřejmě halštatská keramická pec). Převážnou část keramických nálezů z valu lze rámcově zařadit do 12. až 13. století.

Řez valem v jižním okraji hradiska přinesl podobné poznatky. Kromě toho byl prozkoumán i menší, sypaný val, ležící asi 15 m jižněji hlavního valu (tab. 37:3, 4). Přinesl následující předběžnou stratigrafii: pozdní fáze kultury s moravskou malovanou keramikou, starší eneolit, halštat, středověk.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1971

Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19

Odpovědný redaktor: Akademik Josef Poulík

Redaktoři: Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhovský

Překlady: Dr. R. Tichý, E. Tichá

Kresby: Doc. dr. B. Klíma, M. Bálek, S. Janák, A. Životská

Na titulní obálce: Nádobka z eneolitického sídliště v Brně-Lískovci

Tiskem: Grafia, n. p., Brno, provozovna 04, Gottwaldova 21

Vydáno jako rukopis — 450 kusů — neprodejné